

ZÁKLADNÍ PRINCIPY SENZITIVNÍHO JAZYKA

Mgr. Karel Pavlica, Ph.D., FSS OU
karel.pavlica@osu.cz

ÚVODEM

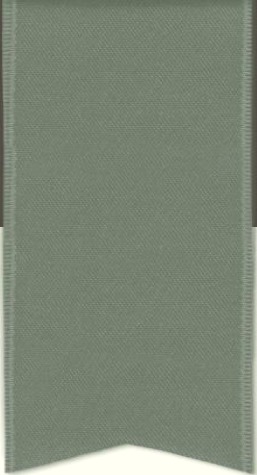
- Inkluzivní jazyk = jazyk a způsob komunikace, který nevyklučuje určité skupiny osob (např. ženy nebo genderově rozmanité osoby)
- Senzitivní jazyk = jazyk a způsob komunikace vyjadřující respekt k druhým

PROČ JE DŮLEŽITÉ POUŽÍVAT LGBTQ POJMY SENZITIVNĚ A INKLUZIVNĚ

Protože, stručně řečeno, jazyk ovlivňuje naše myšlení, a to ovlivňuje všechno ostatní, včetně např. toho, jak vnímáme zranitelné skupiny ve společnosti, jak se k nim chováme, a tedy i kvalitu života těchto osob

Některé negativní důsledky nesenzitivního užívání jazyka:

- Udržování, prohlubování diskriminace, stereotypizace, stigmatizace
- Zneviditelňování určitých skupin osob (lingvistický sexismus - ženy, nebinární lidé) – udržování jejich společenského znevýhodnění
- Zmatení pojmů

POJMY, KTERÝM JE LEPŠÍ SE VYHÝBAT

Pojmy, kterým je dobré se vyhýbat

**transsexuál/ní, biologický muž,
biologická žena, FtM, MtF atd.**

cissexuální

Pojmy, kterým je dobré se vyhýbat

transgender $\neq$ ~~transsexuál/ní, biologický muž,
biologická žena, FtM, MtF atd.~~

cisgender $\neq$ ~~cissexuální~~

- váže se k diagnóze
- sexualita nesouvisí s genderovou identitou

Transgender je adjektivum, lze zkracovat (trans muž, trans žena)

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Změna pohlaví

Přeměna

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

změna pohlaví

přeměna

Pohlaví se nemění, jen se gender přizpůsobí genderové identitě člověka

Nejlepší varianta:

✓ (proces) potvrzení genderu

Taky možné:

- (proces) tranzice

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Gender-affirming care, as defined by the World Health Organization, encompasses a range of social, psychological, behavioral, and medical interventions “designed to support and affirm an individual’s gender identity” when it conflicts with the gender they were assigned at birth. The interventions help transgender people align various aspects of their lives — emotional, interpersonal, and biological — with their gender identity.

Zdroj: www.aamc.org/news-insights/what-gender-affirming-care-your-questions-answered

Gender potvrzující péče, jak ji definuje WHO, zahrnuje řadu sociálních, psychologických, behaviorálních a lékařských intervencí „navržených k podpoře a potvrzení genderové identity člověka“, pokud je v rozporu s připsaným pohlavím. Intervence pomáhají transgender lidem sladit různé aspekty jejich života – emocionální, mezilidské a biologické – s jejich genderovou identitou.

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Homosexuálové/lesbičky

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Homosexuálové/lesbičky

- Z pohledu Výboru pro sexuální menšiny Rady vlády ČR pro lidská práva jsou oba tyto termíny již překonané; obzvlášť nevhodné je použití pojmu homosexuál jako zastřešujícího termínu (např. „pochod homosexuálů“)

Možné překlady:

- gayové a lesby
- (lidé) neheterosexuální orientace
- queer lidé
- sexuální (milostná) orientace

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

~~Homosexuálové/lesbičky~~

Je lepší používat jazyk zaměřený na člověka (lesbické ženy, gay muži, bisexuální, intersex, asexuální a trans lidé) spíše než lesby, gayové, bisexuálové, asexuálové...

Odpůrci•kyně LGBTQ rovnosti často používají slova jako „homosexuál“ ke stigmatizaci LGBTQ lidí s tím, že jejich životy a osobnost redukuje čistě na sexualitu, někteří (starší) lidé to dělají ze zvyku nebo kvůli neinformovanosti.

PŘÍKLADY NEDOBRÉ PRAXE Z MÉDIÍ

Rok války na Ukrajině

Michal Kubal zástupce šéfredaktora ČT

08:50

ZÁKONY POSTIHUJÍCÍ HOMOSEXUÁLY JSOU PODLE PAPEŽE HŘÍCHEM A NESPRAVEDLNOSTÍ.

Zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/#live>, 6.2.2023

JAK SE ŽIJE HOMOSEXUÁLŮM?

#homosexualita

👤 Článek si právě čte 20 uživatelů ❤️

Zdroj: Shutterstock

Nahlédnout do domácností stejnopohlavních párů můžete nově i skrze nový podcast Přes práh. Stojí za ním iniciativa Jsme fér, která v Česku vede osvětovou kampaň za rovná práva gayů a leseb na manželství.

Zdroj: https://www.kondice.cz/tipy-kondice/jak-se-zije-homosexualum-20220523.html?fbclid=IwAR3UDFbu46EuER94ew1AFwfiZXF9qri2CsU1iQ7T_uZWXRTJRizMp7FoQs

How it started

How it's going

Zdroj:
<https://www.facebook.com/jsmefer/photos/a.638693876322110/1847459445445541/>

Pochod homosexuálů v Plzni narušili jejich odpůrci, zasahovali těžkooděnci

NARUŠENÝ POCHOD

Při pochodu Pilsen Pride museli zasahovat těžkooděnci Foto:
Foto: Facebookový profil Barbory Kořanové (ANO)

Zdroj:
<https://www.echo24.cz/a/Swrzs/pochod-homosexualu-v-plzni-narusili-jejich-odpurci-zasahovali-tezkoodenci>

iROZHLAS.cz

22 m ·

Homosexuální vztah a požehnání od katolické církve? V Německu to za tři roky bude možné.

<https://irozhl.as/knB>

**Německá katolická církev
schválila požehnání pro
homosexuální páry. Začít
s tím má v roce 2026**

iROZHLAS

Zdroj:

<https://www.facebook.com/iROZHLAS.cz/photos/a.469080991641/10158773520871642/>

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Sexuální menšiny

4% menšina

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Sexuální menšiny

4% menšina

- x redukce skupiny lidí jen na sexualitu
- x chybí genderová a vztahová rozmanitost
- x stigmatizující, souvisí s menšinovým statusem, může vést k pocitům méněcennosti

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Sexuální menšiny

4% menšina

Lépe:

- ✓ LGBTQ lidé (v září 2022 byla zkratka LGBTQ přidána do Oxfordského slovníku anglického jazyka)
- ✓ genderově, sexuálně a vztahově rozmanití lidé (GSVR)
- ✓ zranitelné skupiny

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

Novinky.cz » Domácí » Sexuální menšiny chtějí ochranu

Sexuální menšiny chtějí ochranu

včera 5:00

[Barbora Prchalová](#)

Zástupci 23 českých neziskových organizací po říjnovém útoku na bratislavský gay bar, při němž devatenáctiletý Juraj Krajčík zastřelil dva mladíky, vyzvali vládu a parlament k větší ochraně sexuálních menšin. Po třech měsících se ale LGBT+ komunita žádných změn nedočkala, ministerstvo spravedlnosti je ani neplánuje.

Zdroj: www.novinky.cz/clanek/domaci-sexualni-mensiny-chteji-ochranu-40421699, 4. 2. 2023

LGBTQ LIDÉ NEJSOU LGBTQ KOMUNITA

LGBTQ LIDÉ NEJSOU LGBTQ KOMUNITA

Komunita je definovaná vzájemnými vztahy. LGBTQ lidé neznají všechny ostatní LGBTQ lidi a bez vztahu komunita není, existence takové komunity je tedy iluzorní (taky se nepoužívá heterosexuální nebo cis komunita)

V obecné rovině: LGBTQ lidé nebo genderově, sexuálně a vztahově rozmanití lidé

Ve vztahu k místu, fyzickému i virtuálnímu (skupina na FB, pražská LGBTQ komunita atd.)

🇸🇰🇷🇺 Slovenskem hýbou nové případy nenávistného násilí a ve vzduchu visí otázka, nakolik je vyprovokovala nedávná vražda dvou homosexuálů. Vláda slibuje tvrdší postihy – a to i za slovní útoky. LGBT komunita zase žádá rovnocennost a to i včetně institutu soužití nebo partnerství.

Zdroj:
<https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/1168598973735246>

COMING OUT

„Vhodný český překlad tohoto slova neexistuje. Sice se používá několik označení, ale ta mají vždy určitou specifickou konotaci. Například „**vyoutovat se**“ až příliš odkazuje ke sportovním utkáním, kde out představuje selhání, nebo „**přiznat se k homosexualitě**“ evokuje sdělení něčeho nepříjemného, za co se člověk stydí.

Iřena Smetáčková, PedF UK, z kapitoly Coming out aneb když se to ví
z publikace Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou
rozmanitost: Část I

COMING OUT

„Vhodný český překlad tohoto slova neexistuje. Sice se používá několik označení, ale ta mají vždy určitou specifickou konotaci. Například „**vyoutovat se**“ až příliš odkazuje ke sportovním utkáním, kde out představuje selhání, nebo „**přiznat se k homosexualitě**“ evokuje sdělení něčeho nepříjemného, za co se člověk stydí. Integrace anglického pojmu „coming out“ do češtiny se tak zdá významově nejpřesnější, přičemž se používá jako podstatné jméno, k němuž se pojí různá slovesa – nejčastěji **projít coming outem** nebo **udělat coming out.**“

Iřena Smetáčková, PedF UK, z kapitoly Coming out aneb když se to ví
z publikace Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou
rozmanitost: Část I

COMING OUT

Možné překlady:

- Projít coming outem, udělat coming out
- Zveřejnit informaci o sexuální orientaci/genderové identitě
- Svěřit se
- Žít otevřeně jako gay/lesba/trans člověk

POJMY, KTERÝM JE DOBRÉ SE VYHÝBAT

~~Hetero~~(sexuální) $\neq$ ~~n~~ormální

Z webu:

Osobní popisek

Na Mužov nie som !!!Som dobre orientovaný !!!

ODLIŠNOST VS. ROZMANITOST

Odlišnost může evokovat něco nenormálního, divného

Lepší varianta je rozmanitost: to, že se všichni nějak lišíme, je naprosto v pořádku

video.aktualne.cz

Stonavský: Všichni naši zaměstnanci mají rovná práva. Stát na to nesebral odvahu | Aktuálně.cz

👍❤️😂 194

54 komentářů • 1 sdílení

👍 To se mi líbí

💬 Komentář

➦ Sdílet

Jaroslav Molata

Pakliže je ta jejich odlišnost nemoc, která nejde léčit, pak by neměli být postihováni ani pedofilové! 🙄 Však se take již ozvali! 😏

To se mi líbí Odpovědět

4 😂👍

PŘEDSUDEČNÉ NÁSILÍ, NEBO NÁSILÍ Z NENÁVISTI?

In **IUSTITIA** doporučuje používat pojem „předsudečné násilí“, lépe vystihuje podstatu tohoto typu násilí páchaného na lidech z důvodu jejich skutečné nebo domnělé kolektivní identity.

Rozhodující jsou předsudky. Některé útočící osoby skutečně GSVR osoby a/nebo osoby z jiných zranitelných skupin nenávidí, ale takových je menšina.

[Více zde](#)

JINÉ PŘÍKLADY

Práva LGBTQ lidí	Rovná práva pro LGBTQ lidi
HIV pozitivní člověk	Člověk (žijící) s HIV
Prostitut•ka	Sexuální pracovnice•pracovník

ZDROJE

- Dokument evropského parlamentu: [Glossary of Sensitive Language for Internal and External Communications](#)
- [LGBTQ slovníček](#) a [handout](#) na webu Prague Pride
- [Jak se staví sex room: Bettie a Brody \(2022; D5 19:38-20:30\)](#)
- Video s českými titulky na YT kanálu <https://www.youtube.com/channel/UC2M-cNfNWUgDX9AUPLP5X1A/videos>: [Coming out](#), [LGBTIQ terminologie](#), [Výzvy, kterým čelí trans a genderově rozmanité osoby](#), [O homo/bi/trans/interfobii](#), [Lidská práva LGBTI osob](#), [Specifika práce s LGBTIQ+ klientelou v oblasti duševního zdraví](#)
- E-learning projektu CommonPoint: <https://commonpoint.eu/cs>
- Článek [The Gendering of Language: A Comparison of Gender Equality in Countries with Gendered, Natural Gender, and Genderless Languages](#)